

การแนะแนวอาชีพภายใต้กรอบสัมมาอาชีวะและการออกแบบที่เน้นจริยธรรม
ในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้ ChatGPT*
CAREER GUIDANCE WITHIN THE FRAMEWORK OF RIGHT LIVELIHOOD
AND ETHICS BY DESIGN IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE
APPLYING CHATGPT

วันรัฐ สวาคมปนต์

Wanrat Swakhompanti

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: wanratswakhompanti09@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะ ChatGPT ในการแนะแนวอาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการศึกษายุคสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ การทบทวนงานวิจัย วรรณกรรม และรายงานนานาชาติ แสดงให้เห็นว่า ChatGPT มีศักยภาพในการสังเคราะห์ข้อมูล อธิบายเนื้อหาที่ซับซ้อน และสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสนทนาใกล้เคียงมนุษย์ ทำให้สามารถสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการแนะแนวอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้ปัญญาประดิษฐ์ ดังกล่าวยังมีข้อจำกัดทั้งด้านอคติของข้อมูล ความโปร่งใส และการขาดกรอบจริยธรรม เพื่อให้การใช้ ChatGPT ในการแนะแนวอาชีพเป็นไปอย่างรับผิดชอบ บทความนี้ได้ผสมผสานหลักสัมมาอาชีวะเข้ากับแนวคิดการออกแบบที่เน้นจริยธรรม และนำเสนอโมเดล CARE ซึ่งประกอบด้วย (C) Contextualization การวิเคราะห์ตามบริบทส่วนบุคคล (A) Accountability การกำกับดูแลร่วมกับครูแนะแนว (R) Responsibility การสื่อสารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ และ (E) Ethical Values การยึดมั่นคุณธรรมและสัมมาอาชีวะ องค์ความรู้ใหม่นี้มีได้จำกัดปัญญาประดิษฐ์ ให้เป็นเพียงเครื่องมือจับคู่ข้อมูลกับอาชีพ แต่ช่วยให้ ChatGPT สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างรอบด้าน เชื่อมโยงความถูกต้องทางเทคนิคเข้ากับความต้องการทางคุณธรรม อันจะนำไปสู่การแนะแนวอาชีพที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับคุณค่าของสังคม

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์; ChatGPT; การแนะแนวอาชีพ; สัมมาอาชีวะ; จริยธรรม

Abstract

This academic article aimed to present the application of artificial intelligence, particularly ChatGPT, in career guidance, which is a crucial process in education in the era of AI-driven society. A review of research, literature, and international reports revealed that ChatGPT has the potential to synthesize information, explain complex content, and create human-like conversational interactions, thereby effectively supporting personalized learning and career guidance. However, the use of such artificial intelligence still faces limitations, including data bias, transparency, and the absence of ethical frameworks. To ensure responsible use of ChatGPT in career guidance, this article integrated the principle of Right Livelihood with the concept of ethics by Design, and introduced the CARE model, which consists of (C) Contextualization analysis based on individual context, (A) Accountability supervision in collaboration with career counselors, (R) Responsibility transparent and verifiable communication, and (E) Ethical Values adherence to morality and Right Livelihood. This new knowledge does not confine artificial intelligence to a mere tool for career matching but enables ChatGPT to holistically support human potential development, linking technical accuracy with moral correctness, thereby fostering career guidance that is sustainable and aligned with social values.

Keywords: Artificial Intelligence; ChatGPT; Career Guidance; Right Livelihood; Ethics

บทนำ

ยุคสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI Driven Society) คือยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งต่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะในระบบการศึกษายุคปัจจุบัน ความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) ทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก้าวกระโดด เนื่องจากสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่น ปัจจุบันมีแพลตฟอร์มหลากหลายที่ได้รับความนิยมในระดับนานาชาติ เช่น Copilot ของ Microsoft, Gemini ของ Google, Claude ของ Anthropic และ Midjourney

บรรดาแพลตฟอร์มเหล่านี้ ChatGPT ของ OpenAI ได้รับการยกย่องว่า เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ (Kasneci et al., 2023) ด้วยจำนวนผู้ใช้งานมากที่สุดในโลกกว่า 180 ล้านคนต่อเดือน และการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เช่น อินเดีย (73%), ออสเตรเลีย (49%), สหรัฐอเมริกา (45%) และสหราชอาณาจักร (29%) ความโดดเด่นของ ChatGPT มิได้มีเพียงด้านปริมาณผู้ใช้ แต่ยังรวมถึงคุณลักษณะเชิงคุณภาพ เช่น ความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก การอธิบายเรื่องซับซ้อนให้เข้าใจง่าย การสร้างเนื้อหาได้หลายรูปแบบ และการโต้ตอบทางภาษาที่ใกล้เคียงมนุษย์ คุณสมบัติเหล่านี้ทำให้ ChatGPT ไม่เพียงเป็นระบบถาม-ตอบ แต่ยังทำหน้าที่เป็นคู่สนทนา (Conversational Partner) และที่ปรึกษา (Advisor) ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์เชิงลึก สำหรับแวดวงการศึกษา ChatGPT ถูกนำมาใช้เพื่อออกแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) อธิบายเนื้อหาที่ซับซ้อน และช่วยลดเวลาในการค้นคว้า (Sharples, 2024; Ellingrud et al., 2023) คุณลักษณะเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการแนะแนวอาชีพ ซึ่งผู้เรียนต้องเข้าใจตนเอง วิเคราะห์ความสนใจ ความถนัด และแนวโน้มตลาดแรงงาน ก่อนเลือกเส้นทางอาชีพที่เหมาะสมทั้งต่อตนเองและสังคม (จิตตินันท์ บุญสุริกุล, 2564)

ChatGPT และปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพสูงในการช่วยแนะแนว แต่ก็ยังมีข้อจำกัด เช่น อคติของข้อมูล (Crawford, 2021) การขาดกลไกการประเมินเชิงคุณธรรม (Bowen & Watson, 2024) และการพึ่งพามากเกินไปจนละเลยมิติคุณค่าชีวิต ทั้งนี้เพราะปัญญาประดิษฐ์ไม่มีเจตนาและจิตสำนึกทางศีลธรรม จึงไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนระหว่างความถูกต้องทางข้อมูลกับความเหมาะสมเชิงคุณธรรม (Coeckelbergh, 2020) ดังนั้น การนำ ChatGPT มาใช้ในกระบวนการแนะแนวอาชีพจึงจำเป็นต้องอยู่ภายใต้กรอบคิดทางจริยธรรม โดยเฉพาะหลักสัมมาอาชีพะ (Right Livelihood) ซึ่งมุ่งเน้นการประกอบอาชีพที่ไม่เบียดเบียน เกื้อกูลต่อผู้อื่น และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (พุทธทาสภิกขุ, 2545; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556) ควบคู่กับหลักการออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) (Dignum, 2019; European Commission High-Level Expert Group on AI, 2019) ซึ่งเน้นความเป็นธรรม ความโปร่งใส การคุ้มครองข้อมูล และการกำกับดูแลโดยมนุษย์ การบูรณาการกรอบคิดทั้งสองประการนี้ จะทำให้การใช้ ChatGPT ไม่เพียงตอบสนองต่อความถูกต้องเชิงข้อมูล แต่ยังสอดคล้องกับคุณค่าและหลักศีลธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาทั้งในมิติของอาชีพและสังคมอย่างยั่งยืน

ยุคสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ การพัฒนาของ ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) โดยเฉพาะ ChatGPT ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และการแนะแนวอาชีพ ด้วยศักยภาพในการสังเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล แต่ก็ยังมีข้อจำกัดด้านอคติ ขาดกลไกคุณธรรม และเสี่ยงต่อการพึ่งพามากเกินไป

ดังนั้น การใช้ ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาและแนะแนวจึงควรตั้งอยู่บนกรอบคิดทางจริยธรรม โดยบูรณาการหลักสัมมาอาชีวะกับการออกแบบที่เน้นจริยธรรม เพื่อให้การใช้ ChatGPT ไม่เพียงถูกต้องเชิงข้อมูล หากยังสอดคล้องกับคุณค่าและศีลธรรม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและสังคม

ความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Technology Disruption)

ความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้นำมาซึ่งปรากฏการณ์สังคมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI-Driven Society) ซึ่งปัญญาประดิษฐ์ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือช่วยเหลือมนุษย์เท่านั้น แต่ได้กลายเป็นพลังขับเคลื่อนที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมในทุกมิติ (UNESCO, 2022; World Economic Forum, 2025) หนึ่งในนวัตกรรมที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ปัญญาประดิษฐ์เชิงกำเนิด (Generative AI) ซึ่งสามารถสร้างข้อมูล เนื้อหา และแนวคิดใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบข้อความ ภาพ เสียง และโค้ดคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีนี้จึงถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งในด้านการงานเชิงธุรกิจ ศิลปะ การสื่อสาร และโดยเฉพาะการศึกษา ที่ปัญญาประดิษฐ์ มิได้เพียงทำหน้าที่จัดการข้อมูล แต่ยังมีศักยภาพในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเฉพาะบุคคลมากยิ่งขึ้น (UNESCO, 2022)

ท่ามกลางแพลตฟอร์มปัญญาประดิษฐ์ที่หลากหลาย ChatGPT ของ OpenAI ได้รับการยกย่องว่าเป็นตัวอย่างสำคัญของความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Technology Disruption) (Kasneci et al., 2023) งานวิจัยของ Akiba & Fraboni (2023) แสดงให้เห็นว่า ChatGPT มีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการเบื้องต้น โดยสามารถให้คำตอบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และมีโทนที่สนับสนุนผู้เรียน โดยเฉพาะในประเด็นด้านแนวโน้มของอาชีพ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการแนะแนวอาชีพ (Akiba & Fraboni, 2023) ขณะเดียวกัน Lekan & Pardos (2024) ได้ยืนยันเพิ่มเติมว่า GPT-4 สามารถให้คำแนะนำการเลือกวิชาเอกที่นักศึกษาและที่ปรึกษามนุษย์ประเมินว่ามีประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของ ChatGPT ในการทำงานร่วมกับที่ปรึกษามนุษย์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจด้านการเรียนและอาชีพ (Lekan & Pardos, 2024) อย่างไรก็ตาม แม้ ChatGPT จะมอบประโยชน์มากมาย แต่ก็มี ข้อจำกัดและความท้าทายที่ต้องตระหนัก ได้แก่ อคติของข้อมูล (Bias) หากข้อมูลที่ใช้ในการฝึกมีความเอนเอียง คำตอบของระบบก็อาจบิดเบือนหรือสร้างความเข้าใจผิด (Crawford, 2021) ขาดการพิจารณาจริยธรรม ChatGPT ไม่สามารถแยกแยะได้ระหว่างความถูกต้องเชิงข้อมูลกับความเหมาะสมเชิงคุณค่า (Floridi, 2021; Coeckelbergh, 2020) การพึ่งพามากเกินไป

หากใช้โดยไม่วิพากษ์ อาจทำให้การตัดสินใจด้านอาชีพเน้นข้อมูลเชิงเทคนิคหรือสถิติมากกว่าการคำนึงถึงคุณค่าชีวิตและเป้าหมายระยะยาว (Bowen & Watson, 2024)

การก้าวเข้าสู่ยุคสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI-Driven Society) แม้จะเปิดโอกาสใหม่ทางการเรียนรู้และการแนะแนวอาชีพ แต่ก็จำเป็นต้องมีกลไกการใช้ที่ตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรมและความรับผิดชอบ เพื่อให้เทคโนโลยีไม่เพียงสร้างประสิทธิภาพเชิงสถิติ หากแต่ยังสอดคล้องกับคุณค่าและจริยธรรมของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงนี้จึงจะสามารถนำไปสู่ความเจริญที่ยั่งยืนและไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง ตามหลักพุทธธรรมแล้ว การเลี้ยงชีพโดยชอบเป็นการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น หรือที่เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

ความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะ ChatGPT เป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย ต่อการศึกษาและการแนะแนวอาชีพ เทคโนโลยีดังกล่าวสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเป็นส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากปราศจากกรอบคิดเชิงคุณธรรม ก็เสี่ยงที่จะทำให้กระบวนการแนะแนวกลายเป็นเพียงการจับคู่ข้อมูลเชิงกลไกโดยขาดมิติด้านคุณค่าและความหมายของชีวิต ดังนั้น การใช้ ChatGPT เพื่อการแนะแนวจึงต้องดำเนินไปพร้อมกับการยึดถือจริยธรรม เช่น หลักสัมมาอาชีวะ เพื่อให้การพัฒนาอาชีพสอดคล้องกับความเจริญที่ยั่งยืนของทั้งบุคคลและสังคม

การประกอบอาชีพและสัมมาชีพ

สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) หมายถึง การเลี้ยงชีพโดยชอบ คือ การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น หรือสรรพชีวิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม แก่นของสัมมาอาชีวะมิได้หยุดอยู่เพียงการมีรายได้เลี้ยงชีพ แต่รวมถึงการดำรงอยู่ในกรอบศีลธรรม ความรับผิดชอบ และความเมตตาต่อสังคม โดยมีทั้งมิติของการไม่เบียดเบียน และมิติของ คุณค่าและเจตนาที่เกื้อกูลผู้อื่น หลักสัมมาอาชีวะนี้ ปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 10 มหาสติปัฏฐานสูตร (ที.ม. (ไทย) 10/402/335) และเล่มที่ 14 มหาวรรคปิฎกสูตร (ม.อ. (ไทย) 14/140/179) โดยนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้ประยุกต์และอธิบายหลักสัมมาอาชีวะให้เห็นชัดเจนในทางปฏิบัติ จำแนกประเภทการเลี้ยงชีพโดยชอบออกเป็น 3 ประการ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

1. การเลี้ยงชีพชอบทางกาย คือ ไม่ประกอบอาชีพที่เบียดเบียนชีวิต เช่น การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ หรือการทำงานที่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา คือ ไม่ใช้คำพูดเป็นเครื่องมือในการหลอกลวง ยุยง ให้แตกแยก หรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลและสังคม

3. การเลี้ยงชีวิตชอบทางใจ คือ มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเบียดเบียนหรือการกระทำที่ผิดคุณธรรม โดยเจตนานี้เป็นหัวใจของพุทธจริยศาสตร์

หลักสัมมาอาชีวะ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของอริยมรรคมีองค์ 8 สามารถประยุกต์ใช้ในกระบวนการแนะแนวอาชีพได้ โดยเฉพาะผ่านกรอบแนวคิดอัตตะ 3 ที่แสดงถึงเป้าหมายชีวิตในพุทธจริยศาสตร์อย่างครบถ้วน ดังนี้ (พุทธทาสภิกขุ, 2545; พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

1. อัตถิตะ (ประโยชน์ต่อตนเอง) หมายถึง การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่ผิดศีลธรรม เช่น การเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความถนัด และความเป็นอยู่ของตนเองในทางสุจริต ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถอย่างมั่นคง โดยไม่กดดันหรือเบียดเบียนจิตใจตน

2. พรหิตะ (ประโยชน์ต่อผู้อื่น) หมายถึง การประกอบอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เช่น อาชีพที่ช่วยเหลือผู้อื่น เสริมสร้างความเป็นธรรม หรือแก้ไขปัญหาสังคม โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีสามารถเบี่ยงเบนเจตนาได้ การแนะแนวจึงควรช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามว่าอาชีพที่เลือกนั้นก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษแก่ผู้อื่น

3. อัตถสมบัติ (ประโยชน์สูงสุดของชีวิต) หมายถึง การประกอบอาชีพที่เกื้อหนุนเป้าหมายสูงสุดในชีวิต เช่น ความสงบ ความพอเพียง และการพัฒนาจิตใจ อาชีพที่แท้จริงไม่เพียงแต่ต้องเลี้ยงชีวิตได้ แต่ยังควรเกื้อกูลต่อการเจริญในธรรม นำไปสู่ความสุขที่แท้จริง ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุหรือความโลภ

สัมมาอาชีวะ มีความครอบคลุมทั้งด้านศีลธรรมและประโยชน์ต่อสังคม สามารถใช้เป็นเข็มทิศกำกับการเลือกและดำเนินอาชีพได้ในทุกยุคสมัย อย่างไรก็ตาม หากตีความเพียงเชิงอุดมคติ อาจขาดความยืดหยุ่นต่อความซับซ้อนของเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในโลกปัจจุบันที่อาชีพบางประเภทมีทั้งผลดีและผลกระทบปะปนกัน บริบทโลกอาชีพปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ และระบบอัตโนมัติ กำลังพลิกโฉมโครงสร้างแรงงานอย่างรวดเร็ว รายงาน Future of Jobs Report 2025 ของ World Economic Forum ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยอันดับแรกที่กำหนดทิศทางแรงงานในอนาคต โดยคาดว่าทักษะที่มีการเติบโตสูงสุดในช่วงปี 2025-2030 ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์และฐานข้อมูลขนาดใหญ่ เครือข่ายและความปลอดภัยไซเบอร์ และความรู้ด้านเทคโนโลยีขั้นสูง (World Economic Forum, 2025) การประยุกต์ใช้หลักสัมมาอาชีวะในยุคดิจิทัลจึงควรพิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการร่วมกัน คือ

1. การปรับตัวเข้าสู่อาชีพใหม่ที่เกิดจากเทคโนโลยี เช่น งานด้านวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนา ปัญญาประดิษฐ์และงานด้านพลังงานสีเขียว

2. การพัฒนาทักษะที่ไม่สามารถแทนที่ง่าย เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และความเข้าใจมนุษย์

3. การคงเจตนาที่เกื้อกูลสังคม เพื่อให้เทคโนโลยีและนวัตกรรมไม่เพียงตอบสนองต่อเศรษฐกิจ แต่ยังสร้างคุณค่าตามหลักพุทธจริยธรรม

เมื่อมองจากกรอบพุทธธรรม การประกอบอาชีพในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท จึงไม่ใช่เพียงการอยู่รอดในตลาดแรงงาน แต่เป็นการกำหนดทิศทางการทำงานด้วยเจตนาที่ถูกต้อง เพื่อสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวมอันเป็นการประยุกต์สัมมาอาชีวะสู่โลกอาชีพปัจจุบันอย่างสมดุลระหว่างศีลธรรมและนวัตกรรม

ปัญญาประดิษฐ์เป็นทั้งพลังขับเคลื่อนและความท้าทายสำคัญของโลกอาชีพยุคใหม่ แม้เทคโนโลยีนี้จะเข้ามาแทนที่หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องนำมาใช้ในการดำเนินอาชีพ หากการใช้ปัญญาประดิษฐ์ตั้งอยู่บนหลักสัมมาอาชีวะ คือความสุจริต เมตตา และความรับผิดชอบก็จะทำให้เทคโนโลยีมีใช้เพียงกลไกสร้างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นเครื่องมือเกื้อกูลต่อความยั่งยืนและคุณค่าทางศีลธรรมของสังคมมนุษย์

การประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการแนะแนวและการประกอบอาชีพ

การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยให้นักเรียนและบุคคลทั่วไปสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยอาศัยการให้คำปรึกษา การวัดผล และข้อมูลอาชีพต่าง ๆ ปัจจัยสำคัญในการเลือกอาชีพคือความเข้าใจในตนเอง ทั้งด้านความสามารถ บุคลิกภาพ และค่านิยม ร่วมกับการพิจารณาลักษณะงาน ตลาดแรงงานและความเหมาะสมกับเป้าหมายชีวิต การแนะแนวอาชีพมิใช่เพียงการตัดสินใจเลือกงานครั้งเดียวแต่คือกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องทบทวนตนเอง เรียนรู้ และปรับตัวตามบริบทชีวิตและการเปลี่ยนแปลงของสังคม (จิตตินันท์ บุญสุธิกรกุล, 2564) ในปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกอบอาชีพในหลากหลายสาขาอุตสาหกรรม ทั้งในเชิงการเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยเฉพาะการใช้ ChatGPT ซึ่งเป็นโมเดลภาษาขั้นสูงที่สามารถเข้าใจและสื่อสารได้ใกล้เคียงกับมนุษย์ ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพทำงานได้รวดเร็ว แม่นยำ และมีมิติทางความคิดที่หลากหลายมากขึ้น การนำปัญญาประดิษฐ์และ ChatGPT มาใช้ในบริบทการประกอบอาชีพจึงต้องพิจารณาในสองมิติหลัก คือ มิติด้านโอกาสและประสิทธิภาพในการทำงาน และ มิติด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสัมมาอาชีวะ ซึ่งเน้นการประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียน และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การประยุกต์ใช้ ChatGPT ในอาชีพสามารถมองได้ตามหมวดหมู่อาชีพตามแนวคิดของ Holland's Theory of Career Choice (Holland, 1997) ที่แบ่งอาชีพออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ อาชีพด้านความจริงจัง (Realistic) เช่น วิศวกร ช่างเทคนิค ที่สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการออกแบบ วิเคราะห์ และตรวจสอบงานได้อย่างแม่นยำ อาชีพด้านการวิจัยและวิเคราะห์ (Investigative) เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยที่ใช้ ChatGPT วิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และช่วยสังเคราะห์แนวคิดใหม่ อาชีพด้านความคิดสร้างสรรค์ (Artistic) เช่น นักออกแบบ นักเขียน ที่สามารถใช้ ปัญญาประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์เนื้อหา ภาพ หรือดนตรี อาชีพด้านสังคม (Social) เช่น ครู นักแนะแนวที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อออกแบบสื่อการสอนและคำปรึกษาที่เฉพาะบุคคล อาชีพด้านการบริหารจัดการ (Enterprising) เช่น นักธุรกิจ ผู้บริหาร ที่ใช้ ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ตลาดและวางกลยุทธ์การขาย และอาชีพด้านการจัดการข้อมูลและระบบ (Conventional) เช่น นักบัญชี เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล ที่ใช้ ปัญญา ประดิษฐ์ ในการตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มความรวดเร็วในการทำงาน ปัญญาประดิษฐ์ ยังช่วยเปิดโอกาสให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เช่น นักออกแบบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI Prompt Engineer) และผู้ตรวจสอบจริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Officer) (World Economic Forum, 2025; Kasneci et al., 2023; Sharples, 2024) หรือผู้พัฒนาระบบสื่อสารระหว่างมนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีความสำคัญในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทครอบคลุมทุกมิติของชีวิต การนำ ChatGPT มาใช้ในกระบวนการแนะแนวอาชีพยังสามารถช่วยวิเคราะห์ความสนใจ ความถนัด และค่านิยมของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้แบบสอบถามเชิงจิตวิทยาหรือบทสนทนาโต้ตอบ เพื่อสร้างคำแนะนำที่เจาะจงต่อบุคคล และยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในตลาดแรงงานยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยรูปแบบการประยุกต์ใช้ ChatGPT ในการแนะแนวอาชีพสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้ (Akiba & Fraboni, 2023; Lekan & Pardos, 2024; Sharples, 2024)

1. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน ใช้ ChatGPT เพื่อประเมินความสนใจ ความถนัด และค่านิยมของผู้เรียนผ่านการสนทนาโต้ตอบ ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำอาชีพที่เหมาะสม
2. การให้คำแนะนำอาชีพ ChatGPT สามารถสังเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนร่วมกับฐานข้อมูลตลาดแรงงานและแนวโน้มอาชีพ เพื่อเสนอทางเลือกที่สอดคล้องกับศักยภาพและความสนใจของบุคคล

3. การสร้างเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway) ปัญญาประดิษฐ์ สามารถช่วยวางแผนพัฒนาทักษะ โดยแนะนำหลักสูตรออนไลน์ การฝึกงาน หรือโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายอาชีพของผู้เรียน

4. การติดตามและปรับปรุงคำแนะนำ เมื่อมีข้อมูลใหม่ ปัญญาประดิษฐ์ สามารถประเมินความก้าวหน้าและปรับเส้นทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ของผู้เรียน

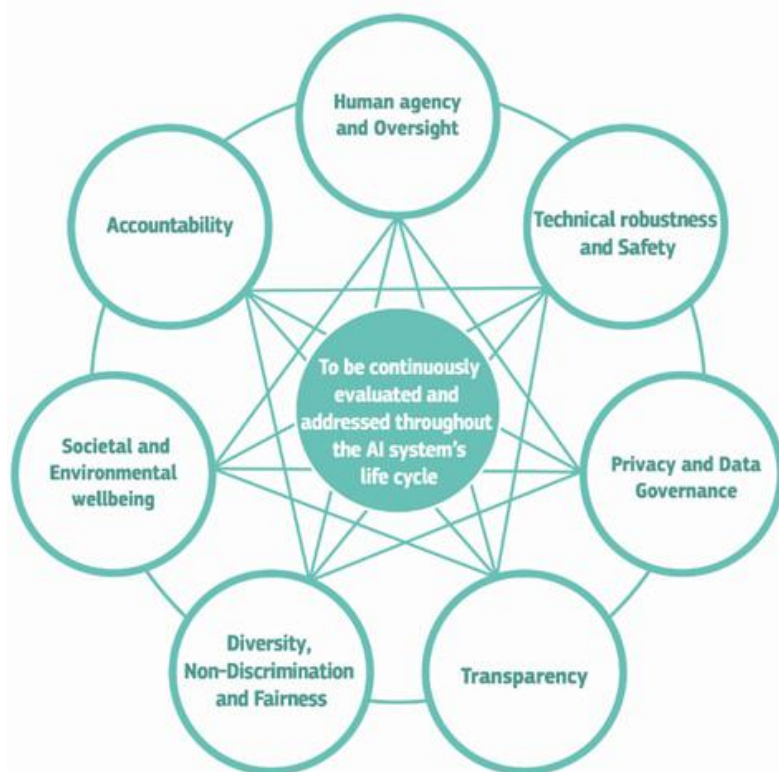
อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ปัญญาประดิษฐ์จะมีประโยชน์มหาศาล แต่ก็มีข้อจำกัดที่สำคัญด้านเจตนาและศีลธรรมที่มนุษย์ต้องตระหนักถึง (Floridi, 2021) ปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือที่ทำงานตามชุดข้อมูลและอัลกอริทึมที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งไม่สามารถเข้าใจคุณค่า จริยธรรม หรือความซับซ้อนทางอารมณ์ของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง การพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์ อย่างสิ้นเชิงในการตัดสินใจด้านอาชีพอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ขาดมิติเชิงคุณค่า โดยมุ่งเน้นแต่เพียงประสิทธิภาพเชิงเทคนิคหรือผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจขัดแย้งกับหลักการของสัมมาอาชีวะที่มุ่งเน้นความไม่เบียดเบียนและการสร้างคุณค่าเพื่อสังคม

การประยุกต์ใช้ ChatGPT และปัญญาประดิษฐ์ในกระบวนการแนะแนวและการประกอบอาชีพเป็นโอกาสสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความเฉพาะบุคคลในการให้คำปรึกษา ช่วยให้ผู้เรียนและผู้ประกอบอาชีพเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ศักยภาพ และวางแผนเส้นทางการทำงานได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ปัญญาประดิษฐ์ยังขาดมิติด้านคุณค่าและศีลธรรม จึงไม่อาจทดแทนการตัดสินใจของมนุษย์ได้ทั้งหมด ดังนั้น การใช้ ChatGPT ควรอยู่ภายใต้การกำกับด้วยหลักจริยธรรมและสัมมาอาชีวะ เพื่อให้เทคโนโลยีมิใช่เพียงเครื่องมือสร้างประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นพลังที่เกื้อกูลต่อความเจริญและความยั่งยืนของสังคม

จริยธรรมและจรรยาบรรณการใช้ปัญญาประดิษฐ์

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ถูกนำมาใช้ในกระบวนการแนะแนวอาชีพ คำถามสำคัญจึงมิใช่เพียงว่า จะใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างไร แต่คือ จะออกแบบการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างไรให้สอดคล้องกับคุณค่าทางจริยธรรมของมนุษย์ซึ่งสะท้อนแนวคิดหลักของ การออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) ที่เน้นการบูรณาการจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ตั้งแต่ระดับโครงสร้างของระบบไปจนถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ (Dignum, 2019) การออกแบบที่เน้นจริยธรรม เป็นแนวคิดที่พยายามแทรกหลักคุณธรรม ความรับผิดชอบ และความเป็นธรรมเข้าไปในทุกขั้นตอนของการพัฒนาเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบอัจฉริยะ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ หรือระบบแนะแนวอาชีพอัตโนมัติ เพื่อให้การออกแบบมิได้มุ่งเพียงความสะดวกหรือประสิทธิภาพ แต่ยังคงคำนึงถึงคุณภาพชีวิต

สิทธิ และเป็นมนุษย์ของผู้ใช้ (European Commission High-Level Expert Group on AI, 2019) คณะกรรมาธิการยุโรป European Commission High-Level Expert Group on AI (2019) ได้เสนอกรอบแนวทางจริยธรรมสำหรับระบบปัญญาประดิษฐ์ที่น่าเชื่อถือ (Trustworthy AI) ไว้ทั้งหมด 7 ประการ

ภาพที่ 1 7 Requirements for Trustworthy AI

ที่มา: European Commission High-Level Expert Group on AI (2019)

บริบทของการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นบทบาทของครูแนะแนวในฐานะ ผู้ใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์ เช่น ChatGPT ไม่ใช่ ผู้พัฒนาระบบโดยตรง บทความนี้จึงขอคัดเลือก 5 ข้อจากกรอบจริยธรรมทั้ง 7 ข้อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับการใช้งานของผู้ใช้ (User-Level Ethics) มาแนะนำเป็นแนวทางในการออกแบบกระบวนการแนะแนวอาชีพอย่างมีจริยธรรม ดังนี้

1. Human Centric Approach (ความเป็นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง) คือ ปัญญาประดิษฐ์ควรให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และคุณค่าของผู้ใช้ในฐานมนุษย์ ไม่ใช่แทนที่การ

ตัดสินใจของมนุษย์บริบทของแนะแนว ครูควรใช้ ChatGPT เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจตนเองของผู้เรียน ไม่ใช่ให้ปัญญาประดิษฐ์ ตัดสินเส้นทางชีวิตแทนนักเรียน

2. Fairness (ความยุติธรรม) คือ ระบบแนะนำอาชีพต้องไม่มีอคติที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ครูแนะแนวควรตรวจสอบข้อความหรือชุดคำสั่งที่ป้อนให้กับระบบ เพื่อไม่ให้ปัญญาประดิษฐ์ ชี้นำอาชีพตามเพศ หรือภูมิหลังของผู้เรียน

3. Transparency (ความโปร่งใส) คือ ผู้เรียนควรเข้าใจวิธีการที่ระบบประมวลผลคำแนะนำ เช่น ครูอาจอธิบายว่า นี่คือ คำแนะนำของ ChatGPT ที่ใช้กรอบทักษะ-ค่านิยมของคุณพร้อมเปิดโอกาสให้เด็กซักถามหรือสะท้อน

4. Accountability (ความรับผิดชอบ) คือ การใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยครูแนะแนว ยังเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ แนะนำให้มีการติดตาม ตรวจสอบ และย้อนดูผลลัพธ์เมื่อปัญญาประดิษฐ์แสดงข้อมูลผิดพลาด

5. Privacy & Security (ความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย) คือ การป้อนข้อมูลส่วนตัวที่ใช้โดยระบบ ChatGPT ต้องได้รับการปกป้อง หลีกเลี่ยงการขอข้อมูลละเอียด เช่น ประวัติสุขภาพ เลขบัตรประชาชน บัญชีธนาคาร หรือสิ่งที่เป็นความลับ

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการแนะแนวอาชีพยังต้องอาศัย บทบาทของมนุษย์ในการกำกับดูแล เพื่อให้การใช้งานไม่หลุดออกจากกรอบคุณธรรมและยังคงยึดโยงกับเป้าหมายการออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) โดยสามารถแบ่งบทบาทสำคัญได้ดังนี้

1. ครูแนะแนวและผู้ให้คำปรึกษา (Career Counselors) ทำหน้าที่ตรวจสอบและตีความคำแนะนำของปัญญาประดิษฐ์เพื่อเชื่อมโยงกับมิติด้านคุณค่า ความเหมาะสมของผู้เรียน และเป้าหมายชีวิต ไม่ใช่ยึดตามคำตอบของระบบเพียงอย่างเดียว (Kasneci et al., 2023)

2. ผู้กำหนดนโยบายด้านการศึกษา (Policy Makers) กำหนดกรอบกติกาและมาตรฐานจริยธรรมสำหรับการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษา โดยเน้นความปลอดภัย ความเป็นธรรม และการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล (UNESCO, 2022)

3. ผู้พัฒนาระบบ (Developers/Designers) แม้ครูแนะแนวจะเป็นผู้ใช้หลัก แต่ผู้พัฒนาระบบก็มีส่วนสำคัญในการออกแบบให้ระบบสอดคล้องกับ การออกแบบที่เน้นจริยธรรม ลดอคติของข้อมูล และเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (Dignum, 2019)

4. ผู้เรียนและผู้ใช้บริการ (Learners/End-users) ผู้เรียนต้องมีความรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เข้าใจข้อจำกัดของระบบ และใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเพียงเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ไม่ใช่ตัวแทนที่ตัดสินใจแทน (UNESCO, 2022)

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการแนะแนวอาชีพไม่อาจพิจารณาเพียงด้านประสิทธิภาพ แต่ต้องยึดโยงกับกรอบจริยธรรมและคุณค่าของมนุษย์อย่างเคร่งครัด แนวคิดการออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) จึงเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้การออกแบบและการใช้งานเทคโนโลยีสอดคล้องกับสิทธิ ความเป็นธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ แม้ปัญญาประดิษฐ์จะช่วยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็ว แต่การตัดสินใจในแต่ละขั้นของการใช้งาน ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายยังคงต้องอาศัยการกำกับดูแลของมนุษย์ เพื่อรักษามิติต่างกันคุณค่าและศีลธรรมของการประกอบอาชีพให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเทคโนโลยี

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพภายใต้กรอบสัมมาอาชีวะและการออกแบบที่เน้นจริยธรรมในยุคปัญญาประดิษฐ์ โดยใช้ ChatGPT ได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะ ChatGPT ในการแนะแนวอาชีพแสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สามารถนำมาใช้ในการแนะแนวอาชีพผ่านการดูแลกำกับของครูผู้สอน โดยช่วยในเรื่องของการ วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์องค์ความรู้ อธิบายเรื่องซับซ้อน และจุดประกายแนวคิดใหม่ให้กับนักเรียน ได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงง่ายการใช้ ChatGPT จำเป็นต้องอยู่ภายใต้ กรอบจริยธรรม เพื่อไม่ให้เกิดการแนะแนวอาชีพกลายเป็นเพียงการจับคู่เชิงสถิติ แต่สะท้อนคุณค่าของมนุษย์และเป้าหมายชีวิต โดยเฉพาะการบูรณาการหลักสัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) เข้ากับ การออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) เพื่อสร้างสมดุลระหว่าง ความถูกต้องทางเทคนิค และ ความถูกต้องทางคุณธรรม เพื่อการใช้อย่างรับผิดชอบ บทความนี้จึงเสนอ โมเดล CARE ดังนี้

C - Contextualization คือ ใช้ ChatGPT วิเคราะห์อาชีพโดยคำนึงถึงบริบทส่วนบุคคล เช่น ความสนใจ ความถนัด และคุณค่าชีวิต เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

A - Accountability คือ การกำกับดูแลโดยผู้ใช้และครูแนะแนวไม่พึ่งพา ChatGPT เพียงอย่างเดียว เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดจากอคติหรือข้อจำกัดของระบบ ทั้งนี้ การมีผู้รับผิดชอบร่วมจะช่วยให้ผลลัพธ์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

R - Responsibility คือ การนำเสนอข้อมูลต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำตอบไม่สร้างอคติหรือบิดเบือน ซึ่งจะช่วยรักษาความเป็นธรรมต่อผู้เรียนทุกคน

E - Ethical Values คือ ควรสอดคล้องกับหลักคุณธรรมและสัมมาอาชีวะ เช่น ไม่แนะนำอาชีพที่เบียดเบียนตนเองหรือสังคม แต่ส่งเสริมอาชีพที่สุจริต เกื้อกูล และสร้าง

ประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อให้การแนะแนวอาชีพมีความหมายที่ลึกซึ้ง ไม่ใช่เพียงการหางาน แต่คือการกำหนดเส้นทางชีวิตที่มีคุณค่า

โมเดล CARE จึงถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสังเคราะห์ในบทความนี้ โดยยกระดับการใช้ ChatGPT จากเพียงการจับคู่ข้อมูลกับอาชีพไปสู่การเป็น เครื่องมือ พัฒนาการแนะแนวอาชีพให้สอดคล้องกับคุณค่าทางสังคมและศีลธรรม อันจะนำไปสู่การแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ มีความรวดเร็ว และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

สรุป

ความก้าวหน้าของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และ ChatGPT ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งสังคม เศรษฐกิจ และโลกการทำงาน โดยเฉพาะในกระบวนการแนะแนวอาชีพที่สามารถช่วยวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด และแนวโน้มตลาดแรงงานได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะบุคคล พัฒนาทักษะใหม่ ๆ และเชื่อมโยงศักยภาพกับความต้องการของตลาดอนาคต อีกทั้งยังทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ เช่น เจ้าหน้าที่กำกับจริยธรรม ปัญญาประดิษฐ์ (AI Ethics Officer) และวิศวกรออกแบบคำสั่งสำหรับปัญญาประดิษฐ์ (AI Prompt Engineer) การพึ่งพาปัญญา ประดิษฐ์ โดยลำพังยังมีข้อจำกัดและความเสี่ยง เช่น อคติของข้อมูล การขาดกรอบจริยธรรม และการละเลยเป้าหมายชีวิตที่ลึกซึ้งจึงจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลโดยครูแนะแนว ผู้กำหนดนโยบาย ผู้พัฒนา และผู้เรียน เพื่อให้การใช้ปัญญาประดิษฐ์ ไม่เพียงตอบโจทย์ด้านเทคนิค แต่ยังคงเชื่อมโยงกับคุณค่าชีวิตและความหมายเชิงคุณธรรม เมื่อพิจารณาในกรอบจริยธรรม การใช้ ChatGPT เพื่อการแนะแนวอาชีพจึงต้องตั้งอยู่บน 2 หลักสำคัญควบคู่กัน ได้แก่

1. สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood) อาชีพที่ถูกต้องดีงาม ต้องไม่เบียดเบียน เกื้อกูล และสอดคล้องกับศีลธรรม เป็นเข็มทิศกำกับการเลือกทางอาชีพของผู้เรียน
2. การออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) การใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ต้องบูรณาการคุณธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม การคุ้มครองข้อมูล และการกำกับดูแลโดยมนุษย์ในทุกขั้นตอน

ดังนั้น การนำ ChatGPT และปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการแนะแนวอาชีพ จึงไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยีเพื่อความสะดวกหรือแม่นยำเชิงข้อมูล แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบ สัมมาอาชีวะ และ การออกแบบที่เน้นจริยธรรม (Ethics by Design) อย่างมั่นคง เพื่อให้คำแนะนำไม่เพียงถูกต้องตามสถิติ แต่ยังถูกต้องตามคุณค่าและศีลธรรมทำให้ปัญญาประดิษฐ์กลายเป็นพลังสร้างสรรค์ที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จิตตินันท์ บุญสถิรกุล. (2564). การแนะแนวด้านอาชีพและการสร้างความเข้าใจตนเอง สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 20(2), 1-10.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2556). *พุทธธรรม : ฉบับปรับขยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พุทธทาสภิกขุ. (2545). *การศึกษาคืออะไร*. กรุงเทพฯ: สำนักหนังสือธรรมบุญ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Akiba, D. & Fraboni, M. C. (2023). AI-Supported Academic Advising: Exploring Chatgpt's Current State and Future Potential Toward Student Empowerment. *Education Sciences*, 13(9), 1-19.
- Bowen, J. A. & Watson, C. E. (2024). *Teaching With AI: A Practical Guide to a New Era of Human Learning*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- Coeckelbergh, M. (2020). *AI Ethics*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Crawford, K. (2021). *Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Dignum, V. (2019). *Responsible Artificial Intelligence: How to Develop and Use AI in a Responsible Way*. Cham, Switzerland: Springer.
- Ellingrud, K. et al., (2023). *Generative AI and The Future of Work in America*. Retrieved August 10, 2025, from <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/generative-ai-and-the-future-of-work-in-america>
- European Commission High-Level Expert Group on AI. (2019). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. Retrieved July 1, 2025, from <https://shorturl.asia/nagNw>
- Floridi, L. (2023). *The Ethics of Artificial Intelligence: Principles, Challenges, and Opportunities*. Retrieved August 11, 2025, from <https://shorturl.asia/rZ7B2>
- Holland, J. L. (1997). *Making Vocational Choices: A Theory of Vocational Personalities and Work Environments* (3rd ed.). Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

- Kasneci, E. et al. (2023). *ChatGPT for Good? on Opportunities and Challenges of Large Language Models for Education*. Retrieved August 10, 2025, from <https://shorturl.asia/oRVrD>
- Lekan, K. & Pardos, Z. A. (2024). AI-Augmented Advising: A Comparative Study Of GPT-4 and Advisor-Based Major Recommendations. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 257, 85-96.
- Sharples, M. (2024). *Generative AI and Education: Issues and Opportunities*. Institute of Educational Technology, The Open University. Retrieved August 11, 2025, from <https://shorturl.asia/l9Xpf>
- UNESCO. (2022). *Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education*. Paris, France: UNESCO Publishing.
- World Economic Forum. (2025). *The Future of Jobs Report 2025*. Geneva, Switzerland: World Economic Forum. Retrieved August 10, 2025, from <https://www.weforum.org/publications>